

ע"פ 4743 - חסן כיאל נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

ע"פ 4743/17

כבוד השופט מ' מוזז
חסן כיאל

לפני:
המערער:

נ ג ד

המשיבת: מדינת ישראל

ערעור על החלטת בית המשפט המוחזוי בחיפה
(השופטת ע' חן-ברק) מיום 13.5.2017 בעפ"ת
49003-04-17

תאריך הישיבה: כ"א באב התשע"ז (13.8.2017)

בשם המערער: עו"ד נאג'י עאמר

בשם המשיבת: עו"ד לינור בן אוליאל

ההחלטה

1. ערעור על החלטתו של בית המשפט המוחזוי בחיפה (השופטת ע' חן-ברק) מיום 13.5.2017 בעפ"ת 49003-04-17, אשר דחה את בקשה המערער להארכת מועד להגשת ערעור על פסק דיןו של מיום 12.3.2013 בתת"ע 1132-11-12.

2. ביום 12.3.2013 הרשע בית משפט השלום לתעבורה בעכו את המערער, על-פי הودאות, בעבירות של נהיגה

עמוד 1

לא רישון בתוקף ולא פוליסט ביטוח בתוקף. המדינה עטרה להטלת עונש מאסר בפועל, אולם בית המשפט החליט לגוזר על המערער עונש מאסר על תנאי וכן עונשים נוספים לרבות פסילת רישון (תת"ע 12-11-1132, להלן: התיק הראשון).

3. בחולף שנה, ביום 12.3.2014, הורשע המערער על ידי בית משפט השלום לTeVורה בעכו בתקTeVורה נוסף, בגין עבירות של נהיגה ללא רישיון נהיגה תקף, נהיגה בזמן פסילה, ונוהגת רכב ללא ביטוח. גם הפעם עטרה המדינה להטיל על המערער עונש מאסר בפועל, אך בית משפט דחה את בקשתה, ובגזר דין מיום 14.12.2016 הורה על הארכת עונש המאסר המותנה למשך שנתיים נוספים, לצד עונשים נוספים (פל"א 14-03-2411, להלן: התיק השני). המדינה הגישה ערעור על קולת העונש לבית המשפט המחוזי (עפ"ת 17-01-61556).

4. ביום 30.4.2017, לאחר הגשת ערעור המדינה בתיק השני, ובחולף ארבע שנים מאז מתן פסק הדין בתיק הראשון, פנה המערער לבית המשפט המחוזי בבקשת שיואר לו המועד להגשת ערעור על פסק דין של בית משפט השלום לTeVורה בתיק הראשון. נימוקו העיקרי של המערער היה, כי סיכוי ערעורו הם טוביים, שכן בפסק הדין נפלה טעות היורדת לשורשו של הליך. לפי הנטען, בית משפט השלום לTeVורה לא הורה על מנת סניגור לערער למטרות הודעת המדינה כי בכוונתה לעתור להטלת עונש מאסר בפועל, וזאת חרף חובתו לעשות כן בהתאם להוראות סעיף 15א לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: החסד"פ).

5. בית המשפט המחוזי דחה את בקשת המערער. נקבע כי בהתאם להלכה הפסוקה נדרש "טעם ממשי המניח את הדעת" לשם הארכת מועד בהליך פלילי, וטעם כזה לא הוצג, וגם לא ניתן כל הסבר מדוע המתין המערער יותר מ-4 שנים עד להגשת הבקשה להארכת מועד, וזאת במיוחד בשל העובדה שהמערער היה מיוצג כבר החל מיום 11.3.2014, במסגרת התקיק השני. עוד הודה כי גם אם אכן נפל פגם בהליך בתיק הראשון "דומה כי לא נגרם למסבך עיוות דין". לפיכך, קבע בית המשפט, כי בנסיבות הענין יש לתת את הבכורה לעקרון סופיות הדיון והוואדיות המשפטית, ולדוחות את הבקשה.

6. ככל החלטה זו מופנה הערעור שלפני, בגדירו חוזר המערער על טענתו באשר לפגם המהותי שנפל בפסק דין של בית משפט השלום לTeVורה. לשיטתו, העובדה שהיא מיוצגת במסגרת התקיק השני אינה שוללת את עיוות דין שנגרם לו בשל מחדריהם של בית משפט השלום לTeVורה ושל המדינה שלא עמדה על כך שבית המשפט יסביר לערער את זכויותיו.

בתגובה המדינה לערעור נטען כי יש לדוחותיו להיות שהמערער לא הרים את הנטול הכבד המוטל עליו נוכחות חולף הזמן, להציג על טעם ממשי המניח את הדעת בגין לא הוגש ערעור במועד. המדינה טוענת כי הגם שהיא על בית משפט השלום למנהטן סניגור לערער במסגרת התקיק הראשון, אין להסיק מכך כי נגרם לו עיוות דין. כן הצביעה המדינה על כך שהבקשה להארכת מועד הוגשה רק לאחר שנודע לערער כי המדינה הגישה ערעור על קולת העונש בתיק השני, במסגרתו היא מבקשת להפעיל את עונש המאסר על תנאי שהושת על המערער בתיק הראשון. ועוד טוענת המדינה כי סיכוי הערעור בתיק הראשון נמוכים, שכן המערער הודה במסגרת התקיק השני, בהיותו מיוצג, כי תוקף רישון הנהיגה שלו פסק עוד בשנת 2003, ולמעשה גם היום המערער אינו טוען שמסר הודה שווה כלשהו במסגרת התקיק הראשון.

7. בדין לפני חזרו באי כוח הארכדים על עיקרי טענותיהם דלעיל. בא כוח המערער מיקד את טיעונו בכך שnoch הפרת זכותו של המערער לسنגור בהליך הראשוני, יש לבטל את ההליך ולנהל את המשפט מחדש, למורת שחלפו יותר מ- 4 שנים, ולשם כך נדרשת הארכת המועד להגשת הערעור על פסק הדיון הראשוני. מנגד, הדגישה באת כוח המדינה כי אמנם אינה חולקת על כך שהיא צריכה לנמנות سنגור לערער בהליך הראשוני, אך בה במידה אין מחולקת שלא היה לערער רישויו בר תוקף ומילא לא נגרם לו כל עיוות דין. לעומת זאת, מזכיר שהוגשה מטעמים טקטיים בתגובה לערעור המדינה על גזר הדיון בתיק השני, ונוכח הזמן הרב שחלף אין כל הצדוק להיענות לה.

דין והכרעה

8. אין בערעור זה כל ממש ודינו להידחות.

9. אכן, בעודם אזהרים נדרשים "טעמים מיוחדים שיירשמו" כדי לאשר הארכת מועד להגשת ערעור (תקנה 528 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984), הרי שבהליכים פליליים אין דרישת מקבילה ולבית המשפט מוקנה שיקול דעת רחב לענין זה. ואולם גם בההליכים פליליים נדרש "טעם ממש המניח את הדעת" לשם מתן הארכת מועד להגשת ערעור, וזאת בשל הצורך "להציג גבול להימשכותם של הליכים; לאינטראס בדבר סופיות הדיון; לאינטראס בדבר יציבות המשפט; ולאינטראס בדבר ניהול אפקטיבי של המערצת השיפוטית בדרך שתמנע יצירת אנדרלמוסיה ופגיעה בשירות הנitin לציבור בבתי המשפט שלערעור" (ע"פ 4946/07 מקלדה נ' מדינת ישראל, פסקאות 8-9 (19.2.2009), וכן ראו ב"ש 230/86 עצמן נ' מדינת ישראל, פ"ד מ(2) 353 (1986); ב"ש פ 3239/99 זבורוב נ' מדינת ישראל (14.6.99); ב"ש פ 6742 בן הרוש נ' מדינת ישראל, (30.9.2001); וע"פ 8338/09 כדר נ' מדינת ישראל (31.1.2010) והאסמכתאות הרבות הנזכרות שם). וכך סוכמה זו לא מכבר ההלכה בסוגיה זו -

"נקודת המוצא הדיונית היא כי על בעלי הדיון לעמוד במועדים הקבועים בחוק, בעניין הגשת ערעור וכן בכל עניין אחר, וכי משחלה המועדים לא יתאפשר עוד לנקטו בצד המשפט המבוקש... וזאת מושם חשייבותם של עקרון סופיות הדיון ושל ערכיו הוודאות והיציבות במשפט... עם זאת, בשל חשיבותם של הערכיהם המהותיים של הדיון העוני, העומדים בהקשר זה במתה עם אלה הדיוניים - ובראשם בירור האמת, שמירה על שלום הציבור ועל הסדר הציבורי והגנה על זכויות הפרט - הותיר החוק פתח לחrigה מהכלל בדבר מנין הימים להגשת ערעור בהליך פלילי, כשיישמו של חריג זה נתון לשיקול דעתו של בית המשפט היושב בדיון".

על רקע זה התגבשו בפסקה המבচנים להחליטו של החrig הקבוע בסעיף 201 לחס"פ. כך נקבע, כפי שציין בית המשפט המחויז, כי על מנת שיוארך המועד להגשת ערעור, שומה על המבוקש להראות 'טעם ממש המניח את הדעת' לאיחורו. ועוד נקבע בפסקה, כי בגדדי השיקולים המנחים לבחינת קיומו של טעם כאמור באים, בין היתר, הנימוק לאיחור; משך האיחור; סיכון הערעור בהליך העיקרי; האינטראס הציבורי בהכרעה בו; חשיבותן של הזכויות העוללות להיפגע מאי-הכרעה; וקיומו של חשש לעיוות דין במידה שתיחסם בפני המבוקש הדלת המוביילה מן הפרוזדור אל הטרקלין של ההליך העיקרי (ע"פ 15/6955 בלואו נ' עיריית חיפה, פסקה 8 (16.6.2016)).

10. על רקע זה גלי לעין כי הבקשה הנדונה אינה מבוססת כל עילה רואה להארכת מועד. בוחנת אמות המידה שנקבעו כאמור לעניין הארכת מועד בנסיבות העניין מוביילה למסקנה כי דין הבקשה להידחות. בענייננו לא ניתן כל "טעם ממש המניח את הדעת" לאיחור בהגשת הבקשה. המערעראמין לא יהיה מוצג בההליכים בתיק הראשוני אך לכל המאוחר כמנה לשנה לאחר מכן (כ- 3 שנים קודם להגשת הבקשה), בההליכים בתיק השני, הוא יהיה מוצג והוא בידו לעמוד על הפגם שנפל באי מינוי סנגור לערער בתיק הראשוני. גם משך האיחור בענייננו הוא חריג, יותר מ- 4 שנים.

ואשר לאינטראס הציבורי. על פני הדברים לא נגרם למערער כל עיונות דין עקב אי מינוי סנגור. בהתאם לסעיף 15א לחסד"פ, מקום שסבירו התובע כי קיימת אפשרות שיבקש מבית המשפט להטיל על הנאשם עונש מאסר בפועל, עליו להודיע על כך לבית המשפט, ומשנמסרה הودעה כאמור "ימונה לנאים שאינם מייצג סנגור". בהמשך לכך קובע סעיף 15ב לחסד"פ כי בית משפט לא יטיל עונש מאסר בפועל על הנאשם שאינו מייצג. בעניינו, אמן לא מונה למערער סנגור בהליך הראשון, למורות הצהרת הטבעה כי בכוונתה לעתור לעונש של מאסר בפועל, אך בית המשפט גם לא נעה כאמור לבקשת הטבעה ולא השית על המערער עונש של מאסר בפועל, ובכך הוגשמה ההורה המהותית שבסעיף 15ב לחסד"פ, שלא יוטל עונש מאסר בפועל על הנאשם בلتוי מייצג. בכך יש להוסיף כי המערער הורשע בהליך הראשון לפי הודאותו, ואין חולק, גם כוים, כי בעת הנדונה לא היה בידי המערער רישון נהיגה בר תוקף, שכן גם חשש להרשעת שווה. לא לモותר לשוב ולהזכיר כי עניינו של הליך הראשון מושא הבקשה היה באישום פשוט בגין נהיגה ללא רישון נהיגה ולא ביטוח בני-תוקף. חזקה על המערער שידע היטב בעת שהודה באישומים נגדו, גם ללא יציג, אם החזיק ברישון וביטוח בני-תוקף אם לאו.

11. סוף דבר: לא מצאתי כל עילה להתערב בהחלטתו של בית משפט קמא אשר דחה את בקשה המערער להארכת מועד כאמור. אשר על כן הערעור נדחה.

ניתנה היום, כ"ג באב התשע"ז (15.8.2017).

שפט